

ENTREVISTA A MAUDE BARLOW, COAUTORA DEL LLIBRE “OR BLAU”

Fernando Arellano Ortiz
www.agua.org.mx
fsarellano@cronicon.net

“S'ha d'enfrontar amb decisió l'esquema mercantilista a ultrança que s'ha imposat al món, segons el qual tots els recursos naturals i les comunitats socials existeixen per servir els interessos corporatius de les grans empreses transnacionals i del sector financer”, va expressar en un diàleg amb la destacada ambientalista canadenca Premi Nobel Alternatiu 2005 (“Righ Livelihood Award” atorgat pel Parlament suec), Maude Barlow.

Va advertir que dins d'aquesta lògica iniqua del mercat, els tractats de lliure comerç que impulsa Estats Units a Amèrica Llatina, disfressen com a mercaderia a recursos vitals com l'aigua, la flora i la fauna, amb el propòsit de privatitzar els seus usos.

Esriptora, analista política i militant pel dret a l'aigua, Barlow és presidenta del Council of Canadians, una associació d'interès públic sense ànims de lucre recolzada per 100.000 membres en aquest país. Ha escrit varis llibres, entre ells és coautora amb Tony Clarke, director de l'Institut Polaris (organització canadenca dedicada a la investigació sobre les multinacionals i els acords de lliure comerç) de “Or blau”, en el que es fa un detallat anàlisi de la privatització de l'aigua a nivell mundial i les seves seqüeles negatives per la humanitat.

- Com i per què sorgeix el procés de privatització dels recursos naturals, que han de ser patrimoni de la humanitat?

En l'anomenat “Consens de Washington” de començaments dels anys '90, es va adoptar l'estratègia de privatitzar tots els recursos naturals com l'aigua, els boscos, i fins l'aire, així com els serveis públics incloent l'educació i la salut. Tot allò que pertanyia a la comunitat, que era públic, avui està amenaçat per les privatitzacions. Abans de que nosaltres ens adonéssim de la crisi de l'aigua, les corporacions transnacionals ja ho havien previst i van formar un càrtel per apropiar-se-la. És sabut, per exemple, que el Fons Monetari Internacional pressiona als països que pateixen una crisi monetària i econòmica perquè, entre altres coses, privatitzin l'aigua com a condició per alliberar els crèdits.

- Quines conseqüències té la privatització de les fonts hídriques?

L'aconsellable segons els estudis internacionals és que el sistema de prestació de servei d'aigua sigui públic, perquè es compta amb millors controls, per una banda, i per l'altra, perquè existeix un compromís social. Quan es cobra un impost per un servei com el de l'aigua, aquest es reinverteix després en infraestructura i d'aquesta manera els sectors més vulnerables econòmicament de la població poden tenir accés a fonts hídriques no contaminades. Però si l'aigua és comercialitzada pel sector privat, els diners recol·lectats van als accionistes, i aquí, la conservació òptima del recurs i la necessitat de la gent

pobre queda en un segon pla. L'aigua és el millor exemple de quelcom que no ha de ser privatitzat ni ha de ser venut al mercat obert. Per això estem barallant-nos amb èxit contra les empreses que busquen privatitzar aquest recurs. Tan a Amèrica del Nord com a Europa hi ha una forta campanya per oposar-se a aquestes companyies perquè les tres empreses de serveis públics són europees. S'ha de tenir clar que l'aigua no pertany a ningú, pertany a la terra i a totes les espècies. Estem treballant perquè Nacions Unides estableixi que l'aigua és un dret humà.

- En quina mesura tenen pes versions segons les quals transnacionals estatounidenques i europees tenen posats els seus ulls en l'aqüífer Guaraní, que és el més gran reservori d'aigua dolça del planeta compartit per Argentina, Brasil i Paraguai, amb el propòsit d'apropiar-se'l?

Crec que l'aqüífer Guaraní subministrarà aigua als Estats Units. Hem fet moltes investigacions respecte per què té tanta set aquest país. El president Bush considera l'aigua com a energia i és part del seu paquet de seguretat. El cert és que estan buscant nous recursos hídrics, però el govern de Washington ho nega. No obstant, les transnacionals s'han distanciat una mica d'Amèrica Llatina degut a que han trobat molta resistència. Però elles insistiran perquè tenen molt interès en les aigües subterrànies. Per tant, els llatinoamericans han d'estar molt atents a aquesta situació.

- En què consisteix la seva acció per la defensa de l'aigua?

Formo part d'un moviment social preocupat perquè unes poques empreses s'estan apropiant de la poca aigua potable que hi ha al món. Hem de saber que existeix una crisi mundial per l'escassetat d'aigua dolça. Ja sabem que al 2025, dos terços de la humanitat no tindran accés a l'aigua. Ara ja no hi ha suficient aigua per tot el món i hi ha una lluita gran entorn de qui la controlarà. En la meua opinió és l'assumpte més greu en matèria ecològica i una crisi de drets humans de la nostra època. Per això es presentaran conflictes entre els sectors rurals i urbans, hi haurà robatori de l'aigua de les comunitats indígenes i, adicionalment, no hi haurà suficient aigua per la naturalesa. En aquesta perspectiva, tots els pobles i els governs del món hauríem d'unir-nos per declarar una crisi ambiental global i prendre decisions per protegir aquest recurs tan escàs i necessari.

- Què fa la seva organització per la protecció de l'aigua?

Tractem de frenar la privatització que impulsa el Banc Mundial, pel contrari, busquem que aquest financi els sistemes públics en varis països. Llitem per la defensa de l'aigua davant la Organització Mundial del Comerç (OMC) perquè no sigui considerada com a mercaderia, i impulsem la proposta davant les Nacions Unides perquè l'accés a l'aigua sigui declarat com a part de la Declaració Universal dels Drets Humans.

- En què consisteix el recolzament del Banc Mundial a les empreses que volen privatitzar la prestació del servei d'aigua?

El Banc Mundial i els bancs de desenvolupament regional com el BID estan garantint uns guanys molt bons a aquelles empreses que aspiren a privatitzar l'aigua, ja que elles han

assenyalat amb tota claredat que es fiquen a prestar el servei de distribució del líquid sempre i quan sigui un negoci rentable, al contrari se'n van dels països. Aleshores el Banc Mundial va introduir un model de finançament en el sentit d'ajudar a aquestes empreses perquè la seva rentabilitat a les ciutats o països sigui atractiva quan les tarifes no compensin les aspiracions d'aquestes. L'argument que donen per privatitzar és que les companyies porten inversió i eficiència i s'ha demostrat que no es dona ni una cosa ni l'altra. El cert és que les empreses públiques assumeixen el risc i a vegades algunes pèrdues, en canvi, les privades només es queden amb els guanys. Ara Nacions Unides aconsella que en aquells llocs del sud on s'ha privatitzat el servei, els governs reprenguin el control de l'aigua perquè es requereix que hi hagi una responsabilitat pública i social en l'us del mateix.

- Però ja existeixen transnacionals que estan patentant marques d'aigua...

Hi ha companyies com Coca-cola i Pepsi, que van pel món buscant fonts d'aigua dolça. Se'ls anomena "caçadors d'aigua". Al meu país, Canadà, estan a tot arreu. Aquestes multinacionals arriben a una comunitat, exploten les fonts d'aigua i abandonen el lloc. Altres s'instal·len per vendre aigua embotellada que és una manera de mercantilitzar aquest recurs natural. Això fa veure l'aigua com una mercaderia.

- Els tractats de lliure comerç atempten contra l'us públic de l'aigua a una nació?

Sí, als tractats de lliure comerç que impulsen els Estats Units l'aigua és inclosa com una mercaderia. La neu, el gel i l'aigua, segons el desaparegut GATT (sigles en anglès de l'Acord General sobre Aranzels i Comerç que va ser reemplaçat per la OMC), han de tenir el caràcter de mercaderies i així es disfressa als TLC. Això significa que si un país comença a exportar aigua als Estats Units, per exemple, després no podria tancar la clau, perquè firma un compromís irreversible. Això s'assimila a la comercialització del petroli, en el sentit de que si s'incompleix un contracte, la part afectada pot demandar compensació financera del govern. Si Amèrica Llatina comença a exportar aigua, aquesta es converteix en un recurs compartit i les corporacions, segons estipula la matriu dels TLC, tenen dret a demandar per compensació econòmica.

- El Banc Interamericà de Desenvolupament (BID) impulsa projectes de mega infraestructura continental com el Pla Puebla-Panamà i la Iniciativa per la Integració de la Infraestructura Regional a Amèrica del Sud. Amb aquestes dues iniciatives es corre el risc de privatitzar l'aigua a varis països d'Amèrica Llatina?

El que està succeint a Amèrica del Sud ja va passar al Canadà, el meu país. Poderosos emporis econòmics van construir grans autopistes, s'han pres l'energia i el que ve és el control de l'aigua. Aquests plans com els que vostè menciona són pel lucre de les empreses transnacionals i per les èlits dels països. El seu propòsit és accedir al control de l'aigua, l'energia, els minerals, els boscos, la fauna, etc. Si això ho fan en el nivell regional, el poder local es va perdent, per això els tractats de lliure comerç són tan poderosos. El gran problema és que molts dels nostres governs, les grans institucions financeres i les poderoses multinacionals, han aplicat una visió corporativa, segons la qual totes les comunitats socials i els recursos naturals existeixen per servir als seus interessos particulars. Però, a més, les corporacions multinacionals tenen molt de poder,

financen les campanyes polítiques de congressistes i de Presidents, tenen accés a parlar amb ells directament i constitueixen la força que està implementant el Pla Puebla-Panamá, així com els tractats de lliure comerç; busquen adicionalment, que s'apliqui una reglamentació ambiental fluixa i pressionen perquè es legisli al seu favor.

- Com es pot explicar que països rics en fonts hídriques tinguin una bona porció de la seva població sense accés a aigua potable?

Amèrica Llatina hauria de tenir un bon i abundant subministrament d'aigua potable per persona, però no passa així degut a factors de contaminació massiva, a la falta de polítiques coherents i, últimament, a la venda de les empreses de serveis públics. Aquest és el millor argument que té el Banc Mundial per la privatització, doncs segons afirmen els seus executius, ells treballen pel benestar dels països, però jo he observat que moltes nacions en vies de desenvolupament no estan en capacitat per finançar el subministrament d'aigua.